

جناب آقای دکتر الهام؛ رئیس محترم مرکز تحقیقات

سلام علیکم؛

احتراماً اظهار نظر کارشناسی در مورد موارد مطروحه در دستور جلسه مورخ ۱۳۸۹/۰۳/۰۵ آن شورای محترم به ترتیب و شرح ذیل به حضور تقدیم می گردد:

- ۱- طرح ارتقاء کیفی تولید خودرو
- ۲- طرح افزایش بهره وری بخش کشاورزی
- ۳- طرح یک فوریتی تعیین تکلیف چاههای آب قدیمی فاقد پروانه بهره برداری
- ۴- لایحه الحاق دولت ایران به کنوانسیون بین المللی نایروبی درباره انتقال لاشه کشتی ها
- ۵- لایحه الحاق ایران به کنوانسیون بین المللی درباره مسئولیت مدنی برای خسارت آلودگی نفت سوخت کشتی
- ۶- لایحه الحاق دولت ایران به کنوانسیون بازنگری کننده کنوانسیون مدارک شناسایی دریانوردان
- ۷- لایحه الحاق دولت ایران به کنوانسیون بین المللی کنترل و مدیریت آب توازن و رسوبات کشتی ها

۱- طرح ارتقاء کیفی تولید خودرو

• مقدمه توجیهی، ضرورت ها و اهداف

عمده ترین هدف طرح حاضر عملی ساختن رهنمودهای مقام معظم رهبری در بازدید از نمایشگاه توانمندی های صنعت خودروسازی در مورخه ۱۳۸۹/۰۱/۰۹ مبنی بر اتخاذ سیاستهای ارتقای کیفیت تولیدات داخلی به غیر از کاهش تعرفه و افزایش واردات است. طرح حاضر دارای دو ماده است که ماده اول به تهیه سازوکارهای ارتقای کیفی خودرو پرداخته و در ماده دوم نیز به لغو جزء (د) بند (۱۵) قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور و برگرداندن نرخ تعرفه واردات خودروهای سواری به همان سطح ۹۰ درصد در سالهای قبل اشاره شده است.

• سابقه طرح

در خصوص استانداردهای ایمنی و کیفیت آن، قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان خودرو مصوب ۱۳۸۶/۰۳/۲۳ حاکم است و در خصوص میزان تعرفه، جزء (د) بند (۱۵) قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۲۴ می باشد، که به عنوان آخرین قانون مرتبط محسوب می شود.

• مهمترین قوانین و مقررات مرتبط

- جزء (د) بند (۱۵) قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور
- قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان خودرو مصوب ۱۳۶۸/۰۳/۲۳
- قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲ و آیین نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۷۳
- اصلاح تبصره (۲) ماده (۱) آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲
- دلایل موافقت و یا مخالفت نمایندگان مجلس شورای اسلامی

دلایل موافقان

هنوز قانون بودجه سال ۱۳۸۹ برای واردات خودرو اجرا نشده است. اگر اجرایی شود و یک بخش از خودروهای وارداتی با تعرفه مصوب ۱۳۸۹ وارد بشود و بعد تغییراتی صورت بگیرد، مشکلاتی را ایجاد می کند، رانتهی را برای بعضی از گروه ها و افراد ایجاد می کند و از طرف دیگر جزء (د) بند (۱۵) قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور یک نوع دوگانگی در سیاست ها به همراه دارد و از طرف دیگر با توجه به شرایطی که الان ما در بازارهای جهانی داریم و شرایط رکودی که در بازارهای جهانی وجود دارد و تولیدکنندگان بین المللی به دنبال استفاده از سیاست دامپینگ^۱ برای ورود به بازار بعضی از کشورها مثل کشور ما هستند و از طرف دیگر ما هم به دلایلی نمی توانیم نرخ ارز را افزایش بدهیم و از این طریق تولیداتمان را حمایت کنیم و همین طور طرح مذکور باعث اشتغال می گردد و درآمدی که امروزه صنعت خودروسازی در کشور ایجاد می کند، بخش قابل توجهی از اشتغال و ارزش افزوده مرهون تلاشها و کارهایی است که در بخش خودروسازی انجام می شود.

دلایل مخالفان

این طرح یک بندی از قانون بودجه سال ۱۳۸۹ را که با لحاظ مصالحی به تصویب رسیده، حذف می کند. ابتدا باید قانون بودجه اجرا شود بعد اگر در عمل دچار مشکل شدیم و دیدیم که این امر به ضرر کشور است. در آن صورت باید دولت طی یک متممی اقدام به اصلاح این امر نماید.

- استناد و استدلال به فرمایشات رهبر معظم انقلاب در ارائه این طرح توجیهی ندارد؛ چرا که معظم له، از تولیدات داخلی حمایت فرمودند. یک بخش حمایت از تولیدات داخلی، جلوگیری از واردات بی رویه، و بخش

^۱ دامپینگ: فروش کالا در خارج به قیمتی کمتر از قیمت داخل. به عبارت دیگر؛ صادرات یک کالا با قیمت کمتر از هزینه های تمام شده.

دیگر آن هم تقویت کیفیت تولیدات داخلی است.

- ماده (۲) پیشنهادی این طرح منجر به تقلیل درآمد دولت می شود و مغایر اصل ۷۵ می باشد. شاید بعضی خیال کنند اگر تعرفه ۹۰ درصد باشد درآمد بیشتر است و تعرفه ۷۰ درصد باشد، درآمد کمتر است. در حالیکه محاسبات عکس این را نشان می دهد. کاهش تعرفه موجب واردات بیشتر خودرو می شود و درآمد گمرک افزایش پیدا می کند.

- واحدهای تولیدی قطعات خودروی کشور را بایستی از واحدهای تولید قطعات مستثنی کنیم که بیشترین اشتغال را واحدهای تولید قطعات خودروهای داخل کشور انجام می دهند.

- بیش از ۴۰ سال است که شرکت ایران خودرو بعنوان یک صنعت خودروسازی ملی متأسفانه ضرر می دهد در حالیکه متکی به کمکهای دولتی هم بوده است. این نوزاد علی رغم ۴۰ سال عمر، هنوز خودش نمی تواند مستقل روی پای خودش بایستد که این ضرر و خسارت بسیار عظیمی به منابع کشور می باشد. چرا ما حمایت از تولیدکننده را بعنوان یک وجه قضیه می بینیم اما حمایت از مصرف کنندگان را که همه آحاد ملت هستند در نظر نمی گیریم؟ چرا کیفیت خودروهای داخلی با هر ابزار، با سازوکار و تدبیری که لازم بوده در گذشته به سطح بالا و استانداردهای لازم خودش نرسیده است. مگر ما شاهد آتش سوزی، حوادث و مشکلات عدیده ای به سبب غیراستاندارد بودن قطعات و خودروهای تولید داخل نبودیم که خسارتهای جانی، مالی و معنوی بسیاری را برای مردم بدنبال داشته است. تأکید مقام معظم رهبری هم برای ارتقاء کیفی خودروهای تولید داخل و حمایت از مصرف کنندگان عزیز بوده که این جنبه از فرمایش معظم له نادیده گرفته می شود.

• اظهار نظر کارشناسی

ابهام و اجمال: تبصره (۲) ماده (۳) از این جهت که فقط یک چهارم از مبلغ اختصاصی به تحقیق و پژوهش را در بودجه سنواتی پیش بینی می کند و نه همه آن را، ابهام دارد.

مغایرت با قانون اساسی: به نظر می رسد ماده (۴) مغایر با اصل ۵۲ و بنا به یک تعبیر اصل ۷۵ قانون اساسی می باشد.

تبصره (۲) ماده (۴) مغایر با اصول ۸۵ و ۱۳۷ قانون اساسی می باشد.

مغایرت با قوانین و مقررات بالادستی

- سیاست های کلی نظام

با توجه به زیان ده بودن شرکت های دولتی تولید کننده خودرو، این طرح که دولتی بودن این شرکتهای

زیان ده را تداوم می‌بخشد با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مغایر به نظر می‌رسد و خصوصی شدن این شرکت‌ها خود به خود موجب ارتقاء کیفیت و رقابتی بودن محصولات داخلی خواهد شد.

- مصوبات مجمع تشخیص

این طرح بنا به دلائل پیش گفته با روح قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مغایرت دارد.

۲- طرح افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی

• مقدمه توجیهی

در راستای اجرایی کردن سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی و اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله کشور و به منظور افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، طرح قانونی حاضر پس از بررسی در کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

به استناد این طرح کلیه وظایف تصدی‌گرایانه دولت در بخش کشاورزی (وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌های مرتبط با آن) به تشکلهای صنفی و اتحادیه‌های تخصصی پیش‌بینی شده در طرح واگذار شده و وزارتخانه مذکور و سایر سازمانهای ذی‌ربط نقش سیاستگذاری و نظارت را بر عهده می‌گیرند.

• استدلال و توجیه طرح توسط نمایندگان مجلس شورای اسلامی

طرح مزبور توسط نمایندگان مجلس در راستای ۱- عملیاتی کردن اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله کشور و تحقق اهداف مندرج در قانون برنامه چهارم توسعه ۲- افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی ۳- اصلاح و بهسازی تشکیلات دولت و فراهم آوردن توسعه پایدار کشاورزی در منابع طبیعی ۴- افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی ۵- اقتصادی کردن بخش کشاورزی با توجه به مفاد ماده (۱۸) قانون برنامه چهارم توسعه ۶- افزایش ارزش افزوده محصولات بخش ۷- گذر از اقتصاد کشاورزی معیشتی به اقتصاد کشاورزی مدرن و صنعتی ۸- بکارگیری و مشارکت بهره‌برداران بخش در امور تصدی‌گری موضوعات کشاورزی و توانمندسازی تشکلهای برای حضور در عرصه کار و تلاش ۹- کاهش حجم دولت و واگذاری امور به بخش غیردولتی ۱۰- کاهش هزینه‌های دولت ۱۱- ایجاد شرایط مناسب سیاستگذاری ۱۲- برنامه‌ریزی و نظارت دولت در اعمال حاکمیت؛ تهیه و به تصویب رسیده است.

• نظر دولت راجع به طرح

نماینده دولت با توجه به این که طرح مزبور الزاماً بهره‌وری بخش کشاورزی را افزایش نمی‌دهد و از این منظر نیازمند دقت بیشتری برای دستیابی به شاخص‌های بهره‌وری است، با طرح مزبور مخالفت نموده است.

• مهمترین قوانین و مقررات مرتبط:

- سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اصل ۴۴ قانون اساسی
- قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۰۶
- سیاستهای کلی نظام در بخش کشاورزی مصوب ۱۳۸۴/۰۴/۱۱ (ابلاغ نشده است)
- سیاستهای کلی نظام در مورد منابع آب مصوب ۱۳۷۷/۱۰/۲۳ (ابلاغ شده در مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۰۳)
- سیاستهای کلی نظام در مورد منابع طبیعی مصوب ۱۳۷۷/۱۰/۲۳ (ابلاغ شده در مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۰۳)

• اظهار نظر کارشناسی

تبصره (۱) ماده (۶) از آن جهت که مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران را در تدوین و تصویب استانداردهای ملی مرتبط با محصولات کشاورزی در کنار وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار داده است، مغایر اصل ۱۳۸ قانون اساسی می‌باشد. همچنین ماهیت استانداردهای ملی که طبق بند اخیر تبصره لازم‌الرعايه هستند، دارای ابهام است.

تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) از آن جهت که منبع تأمین هزینه جدید جهت تأمین تسهیلات لازم برای تشکلهای موضوع این ماده و همچنین حمایت و پشتیبانی از آنها را مشخص نکرده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده (۷) اطلاق داشتن حق شرکت و حق رأی برای نمایندگان تشکلهای موضوع این قانون در کلیه جلساتی که به منظور تصمیم‌گیری یا بررسی مسائل حوزه وظایف و اختیارات مرتبط با آنان تشکیل می‌شود، از آن جهت که مواردی مانند تدوین آیین‌نامه‌ها را نیز در بر می‌گیرند، دارای ابهام بوده و در صورت شمول مغایر اصل ۶۰ و ۱۳۸ قانون اساسی خواهد بود.

تبصره (۱) ماده (۹): الزام رئیس قوه قضائیه به تعیین و ایجاد شعب رسیدگی ویژه برای موضوع این ماده، مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی (استقلال قوه قضائیه) می‌باشد.

ماده (۱۱): تکلیف دولت در این ماده از آنجا که طریق تأمین هزینه جدید در آن مشخص نشده، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی است.

ماده (۱۳): از آنجا که به موجب اصل ۵۲ قانون اساسی، بودجه سالانه کشور از طرف دولت تهیه و پیشنهاد می‌شود، مغایر این اصل می‌باشد. مبنی بر ایراد فوق ماده (۲۰) و (۲۴) نیز مغایر اصل مذکور می‌باشد.

ماده (۱۴): تکلیف دولت در این ماده از آنجایی که منبع تأمین هزینه جدید در آن مشخص نشده، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

بند (ج) ماده (۱۴): استفاده از واژه خارجی «لگومها» مغایر اصل ۱۵ محسوب می‌شود.

تبصره (۴) ماده (۱۷): واجد ابهام است.

تبصره (۶) ماده (۱۷): از آن حیث که صندوقهای موضوع این ماده را مجاز به دریافت تسهیلات از بانکهای خارجی نموده است، مغایر اصل ۸۰ قانون اساسی می‌باشد.

از آنجایی که مفاد **تبصره (۲) ماده (۱۸)** جزء خط‌مشی‌گذاری و تعیین سیاستها می‌باشد و به لحاظ اینکه خط‌مشی صدا و سیما را قانون تعیین می‌کند، لذا تبصره مذکور مغایر اصل ۱۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

تبصره (۳) ماده (۱۸): الزام دولت به تأمین منابع مالی مورد نیاز ناشی از این قانون به شرح مذکور مغایر اختیار دولت در تهیه و پیشنهاد لایحه بودجه (اصل ۵۲ قانون اساسی) می‌باشد.

ماده (۲۲): از آن جهت که منبع تأمین هزینه جدید ناشی از این ماده مشخص نشده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

ماده (۲۵): الزام وزارت جهاد کشاورزی به ارائه گزارش سالیانه به کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی، مغایر اصل ۱۳۷ قانون اساسی (پاسخگویی وزرا در مقابل مجلس) می‌باشد.

تبصره ماده (۲۵): مغایر اختیارات دولت در پیشنهاد لایحه بودجه می‌باشد. (اصل ۵۲ قانون اساسی)

ماده (۳۱): عبارت «حمایتهای قانونی» در این ماده، واجد ابهام است.

بند (د) ماده (۳۲): پرداخت «یارانه کمکهای غذایی به کشورهای هدف» بر اساس اصل ۸۰ قانون اساسی مستلزم تصویب مجلس است. بنابراین ماده مذکور با اصل ۸۰ قانون اساسی مغایر می‌باشد.

ماده (۳۳): از آنجا که در این ماده پرداخت مابه‌التفاوت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از طرف دولت به عهده دولت نهاده شده، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد.

به موجب قانون اساسی یکی از طرق ابتکار قانونگذاری ارائه لایحه توسط دولت می‌باشد و به موجب اصل ۵۲ قانون اساسی دولت تنها در بحث بودجه مکلف به ارائه لایحه است و در سایر موارد مخیر می‌باشد. از این رو

ماده (۳۴) که جنبه تکلیفی برای دولت در ارائه لایحه در موضوعات مذکور دارد، مغایر اصل ۷۴ قانون اساسی می‌باشد.

ماده (۳۵): ارائه گزارش به کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مغایر با اصل ۱۳۷ قانون اساسی به نظر می‌رسد.

۳- طرح یک فوریتی تعیین تکلیف چاههای آب قدیمی فاقد پروانه بهره‌برداری

ایراد بند (۱) شورای نگهبان: اطلاق ماده واحده از این جهت که شامل چاههای حفر شده غیر مجاز در حریم چاههای مجاز دیگر می‌شود خلاف موازین شرع می‌باشد و نیز چون موجب اضرار به دیگران و عموم می‌گردد، خلاف موازین شرع و مغایر اصل ۴۰ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: اضافه کردن عبارت «با رعایت حریم چاههای مجاز» به خط پنجم ماده واحده.

نظر کارشناسی: به موجب اصلاحیه فوق‌الذکر، ایراد شورای نگهبان مرتفع می‌گردد.

ایراد بند (۲) شورای نگهبان: صدور پروانه مناسب در ذیل ماده واحده ابهام دارد.

اصلاحیه مجلس: عبارت «صدور پروانه بهره‌برداری» جایگزین عبارت صدور پروانه مناسب گردید.

نظر کارشناسی: به موجب اصلاحیه فوق‌الذکر، ایراد شورای نگهبان برطرف می‌گردد.

ایراد بند (۳) شورای نگهبان: تبصره (۲) ماده واحده از این جهت که به افزایش هزینه عمومی می‌انجامد و طریق تأمین آن معلوم نشده است، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: عبارت «صرفه‌جویی حاصل از کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی ناشی از این قانون» جایگزین عبارت «حاصل از هدفمندسازی یارانه‌ها» گردید.

نظر کارشناسی: به موجب اصلاحیه مجلس ایراد شورای نگهبان مرتفع گردید.

ایراد بند (۴) شورای نگهبان: اطلاق تبصره (۵) ماده‌واحد که شامل اختلافات اشخاص علیه یکدیگر و دولت علیه اشخاص نیز می‌گردد، مغایر اصول ۱۵۶، ۱۵۹ و ۱۷۳ قانون اساسی شناخته شد.

اصلاحیه مجلس: در اصلاحیه مجلس، عبارت «پرونده‌های شکایات اشخاص علیه دولت» جایگزین عبارت پرونده‌ها، در پاراگراف اول تبصره (۵) گردید.

نظر کارشناسی: عبارت اصلاحی مجلس یعنی عبارت «اشخاص علیه دولت» به جهت اطلاق واژه

«اشخاص» و این که شامل اشخاص حقوقی حقوق عمومی می‌گردد، مغایر اصل ۱۷۳ می‌باشد.

• سوابق طرح و قوانین و مقررات مرتبط

- قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۶ اسفند ۱۳۶۱: که بر اساس مفاد این قانون هرگونه استفاده از آب‌های زیرزمینی به استثنای مصارف خانگی نیازمند صدور پروانه بهره‌برداری از سوی وزارت نیرو می‌باشد.

- قانون الحاق یک ماده به قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۸۴/۴/۱۲؛ که بر اساس آن وزارت نیرو مکلف است تا پایان سال ۱۳۸۴ برای همه چاه‌های غیرمجاز تعیین تکلیف نماید.

- سیاست‌های کلی نظام در مورد «منابع آب» مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۳ مبنی بر ایجاد نظام جامع مدیریت در کل چرخه آب بر اساس اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضه‌های آبریز کشور.

- مواد (۱) و (۵) سیاست‌های کلی نظام در «بخش کشاورزی» مبنی بر توسعه پایدار کشاورزی با حفاظت از منابع طبیعی و ارتقاء ضریب بهره‌وری از آب در تولید محصولات کشاورزی.

• تأثیر اجرای طرح بر منابع و ذخائر آبی

مخالفتان طرح

تداوم برداشت آب از چاه‌های غیرمجاز و فقدان ظرفیت‌ها و ضمانت اجرای قانونی مناسب در زمینه مقابله با ایجاد و یا استمرار این پدیده، اثرات مخربی در پی داشته و دارد که مسلماً الزام وزارت نیرو به صدور پروانه مناسب به این قبیل چاه‌ها موجب تشدید این اثرات مخرب به شرح ذیل خواهد شد:

- کاهش آب چاه‌های مجاز، قنوت، چشمه‌ها، رودخانه‌ها و از بین رفتن حیوانات آبرزی و اکوسیستم موجود.

- کاهش حجم سفره‌های آبی کشور و تغییر جهت آب زیرزمینی و حرکت آب‌شور به سمت آب شیرین.

- افت سطح آب زیرزمینی و کاهش ذخیره حجم مخزن و نشست زمین و متراکم شدن آبرفت‌ها و گسترش ممنوعیت بهره‌گیری از آب‌ها زیرزمینی به دشت‌های آزاد و نهایتاً محدودیت در امر توسعه کشاورزی.

- کاهش کمی منابع آب شرکت کشور بر اثر افت سطح آب زیرزمینی و عدم امکان تأمین آب شرب سالم شهری و روستایی.

- ایجاد ترک و شکاف بر اثر نشست زمین و تخریب تأسیسات، ساختمان‌ها و شبکه‌های انتقال نیرو.

نتیجه: بنا به دلایل فوق، تصویب و اجرای طرح از یک سو مغایر اصول ۵۰ و ۴۵ قانون اساسی مبنی بر حفاظت محیط زیست و تعلق انفال و آب‌های عمومی به حکومت اسلامی بوده و از سوی دیگر مغایر با

سیاست‌های کلی نظام در بخش آب و کشاورزی می‌باشد.

موافقان طرح

- احقاق حق صاحبان چاه‌های غیرمجاز که به دلیل بی‌اطلاعی تاکنون موفق به اخذ پروانه نشده‌اند.
- عدم محکومیت دارندگان این قبیل از چاه‌ها به انسداد آنها و برخورداری آنان از تهیه سوخت و جلوگیری از بیکاری زارعین دارندگان چاه‌های فاقد پروانه.
- کنترل و نظارت بر میزان برداشت آب از طریق چاه‌های غیرمجاز با صدور پروانه و نصب کنتورهای هوشمند بر این چاه‌ها.

• تأثیر اجرای طرح بر حقوق سایر اشخاص به ویژه دارندگان پروانه چاه و قانت

- خشک شدن باغات و زراعت کشاورزان بر اثر خشک شدن چاه‌های مجاز موجود، چشمه‌ها و قنوات و نهایتاً از بین رفتن تولید و توسعه کشاورزی.
- تحمیل هزینه‌های کف‌شکنی و عمیق‌سازی سالیانه به کشاورزانی که چاه مجاز دارند.
- تحمیل هزینه‌های جابه‌جایی چاه‌ها به کشاورزانی که چاه مجاز دارند.
- تضییع حقوق اشخاصی که قبلاً با رعایت موازین شرعی و قانونی و بر اساس مقررات حاکم نسبت به اخذ پروانه و حفر چاه اقدام نموده‌اند.^۱
- لذا با در نظر گرفتن نکات فوق اجرای این طرح مغایر اصول ۴۰، ۴۳ (بند ۵ مبنی بر منع اضرار به غیر)، ۴۵ و ۴۸ قانون اساسی تلقی می‌شود.

• آثار حقوقی و قضایی تصویب و اجرای طرح

- نقض اصل حاکمیت قوانین و مقررات به ویژه اصل ۴۵ قانون اساسی.

^۱ مقام معظم رهبری در پاسخ به استفتای وزیر نیرو، درباره مسائل مربوط به منابع آبی فتوایی به این شرح صادر فرمودند: «دولت جمهوری اسلامی ایران باید برای حفظ مصالح عمومی و جلوگیری از هرگونه ضرر و زیان و مفاسدی در استفاده بی‌رویه و نامحدود از منابع آب زیرزمینی، قوانین و مقررات جامع‌الاطراف برای عموم وضع کند و اعلام نماید؛ و آحاد ملت اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی و اعم از کشاورز و غیره، شرعاً و قانوناً موظفند از چنین قوانین و مقررات در حفر چاه و بهره‌برداری از آن حتی در ملک شخصی خود تبعیت نمایند، و تخلف از مقررات قانونی دولت جمهوری اسلامی ایران شرعاً جایز نیست.

- ترغیب و تشویق غیرمستقیم مبنی بر توسعه حفاری چاه‌های غیرمجاز و مغایرت با بند(۵) اصل ۱۵۶ قانون اساسی مبنی بر اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم.

- دلسرد نمودن افراد متشرع، قانونمند و قانمندار.

- تحمیل هزینه‌های مالی بر دولت و مغایرت با اصل ۷۵ قانون اساسی.

- عبارت «پروانه مناسب» مندرج در ماده واحده واجد ابهام بوده و نیز اصطلاحات «پتانسیل» و «کنتور» مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی می‌باشد.

لازم به ذکر است که اظهارنظر راجع به متن تبصره‌ها و بررسی مغایرت یا عدم مغایرت آنها با اصول قانون اساسی و اسناد بالادستی بلافاصله پس از وصول مصوبه نهایی مجلس شورای اسلامی انجام و متعاقباً تقدیم خواهد شد.

۴- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی نابروبی درباره انتقال لاشه کشتی‌ها

• اظهارنظر کارشناسی

تذکر: با توجه به اینکه بر اساس ماده (۲۱) این کنوانسیون، شش (۶) زبان - به جز زبان فارسی - به عنوان زبانهای معتبر در متن کنوانسیون شناخته شده است و هیچیک از متن‌های مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورای نگهبان ارسال نگردیده است، بنابراین، اظهار نظر در خصوص این لایحه به سبب عدم امکان تطبیق متن ترجمه فارسی با اصل کنوانسیون به طور دقیق ممکن نمی‌باشد.

تبصره (۱) ماده واحده: با توجه به اینکه بر اساس اصل ۱۳۳ قانون اساسی حدود اختیارات وزارتخانه‌ها را قانون معین می‌کند و این امر جزء امور تقنینی می‌باشد، و با عنایت به اینکه تبصره (۱) ماده واحده به صراحت وزارت راه و ترابری را مسوول اجرای کنوانسیون تعیین کرده است، لذا واگذاری تغییر مسوول اجرای کنوانسیون به دولت، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی به نظر می‌رسد.

بند (ب)، (پ) و (ت) ماده (۱۱): نظر به اینکه اولاً بندهای سه گانه مزبور به طور ضمنی ناظر بر تصویب و پذیرش کنوانسیون های مورد اشاره می‌باشد، و متن‌های مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورای نگهبان ارسال نگردیده است؛ و ثانیاً مشخص نیست که متن کنوانسیون های مورد اشاره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر؛ و ثالثاً به سبب ترجمه نامناسب، واجد ابهام به نظر می‌رسند.

بند (۴) ماده (۱۲): از آنجا که قسمت اخیر این بند به دولت اجازه داده تا زبان رسمی (فارسی) را از

گواهینامه های مورد اشاره در این بند حذف کند، بند (۴) مغایر اصل ۱۵ تشخیص داده می شود.

ماده (۱۳): از آنجا که این ماده، مرور زمان اقامه دعوی جهت وصول هزینه های مربوط به اجرای این کنوانسیون را پذیرفته است، از لحاظ شرعی محل تامل است.

(لازم به ذکر است با توجه به اینکه هزینه های مربوط به اجرای کنوانسیون، معمولاً مبالغ کلان و قابل توجهی است، اجرای این مقرر مستلزم ورود خسارت عمده به دارایی های عمومی کشور نیز می باشد).

۵- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین المللی درباره مسئولیت مدنی برای خسارت آلودگی

نفت سوخت کشتی

• اظهار نظر کارشناسی

تذکر: با توجه به اینکه بر اساس ماده (۱۹) این کنوانسیون، شش (۶) زبان - به جز زبان فارسی - به عنوان زبانهای معتبر در متن کنوانسیون شناخته شده است و هیچیک از متن های مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورای نگهبان ارسال نگردیده است، بنابر این اظهار نظر در خصوص این لایحه به سبب عدم امکان تطبیق متن ترجمه فارسی با اصل کنوانسیون به طور دقیق ممکن نمی باشد.

تبصره (۱) ماده واحده: با توجه به اینکه بر اساس اصل ۱۳۳ قانون اساسی حدود اختیارات وزارتخانه ها را قانون معین می کند و این امر جزء امور تقنینی می باشد، و با عنایت به اینکه تبصره (۱) ماده واحده به صراحت وزارت راه و ترابری را مسوول اجرای کنوانسیون تعیین کرده است، لذا واگذاری تغییر مسوول اجرای کنوانسیون به دولت، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی به نظر می رسد.

بند (۴) ماده (۷): از آنجا که قسمت اخیر این بند به دولت اجازه داده تا زبان رسمی (فارسی) را از گواهینامه های مورد اشاره در این بند حذف کند، بند (۴) مغایر اصل ۱۵ ارزیابی می شود.

ماده (۸): از آنجا که این ماده، مرور زمان اقامه دعوی جهت وصول هزینه های مربوط به اجرای این کنوانسیون را پذیرفته است، از لحاظ شرعی محل تامل است.

(لازم به ذکر است با توجه به اینکه هزینه های مربوط به اجرای کنوانسیون، معمولاً مبالغ کلان و قابل توجهی است، اجرای این مقرر مستلزم ورود خسارت عمده به دارایی های عمومی کشور نیز می باشد).

ماده (۱۰): با توجه به اینکه این ماده متضمن پذیرش صلاحیت محاکم خارجی، آئین دادرسی آنها و اجرای احکام صادره از مراجع یاد شده می باشد، مغایر اصل (۱۵۳) و محل تامل شرعی است.

۶- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بازنگری کننده کنوانسیون مدارک شناسایی دریانوردان

• اظهار نظر کارشناسی

تذکر: با توجه به اینکه بر اساس ماده (۱۸) این کنوانسیون، دو (۲) زبان - به جز زبان فارسی - به عنوان زبانهای معتبر در متن کنوانسیون شناخته شده است و هیچیک از متنهای مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورای نگهبان ارسال نگردیده است، بنابر این اظهار نظر در خصوص این لایحه به سبب عدم امکان تطبیق متن ترجمه فارسی با اصل کنوانسیون به طور دقیق ممکن نمی باشد.

تبصره (۱) ماده واحده: با توجه به اینکه بر اساس اصل ۱۳۳ قانون اساسی حدود اختیارات وزارتخانه‌ها را قانون معین می کند و این امر جزء امور تقنینی می باشد، و با عنایت به اینکه تبصره (۱) ماده واحده به صراحت وزارت راه و ترابری را مسوول اجرای کنوانسیون تعیین کرده است، لذا واگذاری تغییر مسوول اجرای کنوانسیون به دولت، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی به نظر می رسد.

۷- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین المللی کنترل و مدیریت آب توازن و رسوبات کشتی ها

• اظهار نظر کارشناسی

باتوجه به افزوده شدن عبارات فارسی به جزءهای (۱)، (۲) و (۳) بند (۲) مقرر ۲ - ت، ایراد شورای نگهبان در خصوص مغایرت با اصل (۱۵) مرتفع گردیده و لایحه فاقد ایراد تشخیص داده می شود. N0099

ابراهیم موسی زاده